

Pòrtic

Oriol Amat

L'ampolla mig plena

Aprendre de les crisis
i dels que ho fan millor

Oriol Amat

L'ampolla mig plena

Aprendre de les crisis
i dels que ho fan millor

Pòrtic

Primera edició: juliol del 2020

© Oriol Amat i Salas, 2020

Drets exclusius d'aquesta edició:

Raval Edicions, SLU, Pòrtic

Av. Diagonal, 662-664

08034 Barcelona

www.portic.cat

ISBN: 978-84-9809-473-2

Dipòsit legal: B. 10.571-2020

Fotocomposició: Aura

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).
Tots els drets reservats

ÍNDEX

És un bon moment per parar i preguntar-nos: ho podem fer millor?	11
1. L'objectiu de l'economia	17
<i>Benestar global</i>	17
2. Optimisme i humilitat	25
<i>Valors</i>	25
<i>Actitud</i>	28
<i>Optimisme</i>	29
<i>Fugint dels catastrofistes</i>	31
<i>Humilitat</i>	33
<i>Concentració</i>	35
3. Ètica i responsabilitat social	37
<i>Si vols canviar el món, comença per tu mateix</i>	37
<i>Com actuar davant d'un dilema ètic</i>	39
<i>Millorant el món amb bones pràctiques en responsabilitat social, perspectiva</i>	

	<i>de gènere, comerç just, sostenibilitat, drets humans...</i>	41
	<i>Equilibrant els interessos de les diferents parts interessades</i>	45
4.	Corrupció i frau	47
	<i>Corrupció</i>	47
	<i>Paradisos fiscals</i>	50
	<i>Economia submergida</i>	52
	<i>Fraus empresarials</i>	53
5.	Sector públic	55
	<i>Un país amb bones lleis que es compleixen</i>	55
	<i>L'opacitat perjudica el benestar</i>	58
	<i>Necessitem més col·laboració publicoprivada</i>	59
	<i>Recuperar la confiança en els líders</i>	61
6.	Educació	63
	<i>Aprenent dels millors</i>	63
	<i>Cultura i humanitats</i>	65
	<i>Més formació vol dir més treball i més sou</i>	67
	<i>Trilingües</i>	68
7.	Emprenedoria	71
	<i>Cal no fer-ho tan difícil a les persones que volen emprendre</i>	71
	<i>Claus d'èxit de les persones emprenedores</i>	73
8.	Feina, atur i pobresa	77
	<i>L'ésser humà sap generar riquesa, però no aconsegueix repartir-la bé</i>	77
	<i>Podem reduir la jornada laboral i viure millor</i>	83
	<i>Cal apujar els salaris</i>	85

ÍNDEX

<i>Retribucions d'alts directius abusives</i>	86
<i>Els robots no ens prendran la feina</i>	87
<i>Atur juvenil i formació</i>	89
<i>Dones i desigualtat econòmica</i>	91
<i>Renda bàsica o renda condicionada</i>	93
<i>Teletreball</i>	97
9. Innovació	101
<i>Innovació i benestar</i>	101
<i>La necessitat d'innovar</i>	103
<i>Digitalització</i>	104
<i>Transformació ràpida d'una organització</i>	106
<i>Bones pràctiques per millorar en innovació</i>	108
10. Bones pràctiques en gestió	111
<i>Bon govern corporatiu</i>	111
<i>Perfil dels membres del consell d'administració</i>	112
<i>Necessitem més empreses grans</i>	114
<i>Què fan les empreses que avancen?</i>	116
<i>L'èxit és efímer</i>	117
11. Finançament	119
<i>Les empreses necessiten capital per funcionar</i>	119
<i>La millora de la relació banca-empresa</i>	120
<i>Microcrèdits: el capitalisme amable</i>	123
12. Inversió	125
<i>Cultura financera</i>	125
<i>Com invertir per evitar problemes</i>	128
<i>La diferència entre Tweeter i Twitter</i>	130
<i>Com escollir empreses per invertir a la borsa</i>	131

13.	Cooperació i economia social	135
	<i>Cooperar per competir millor</i>	135
	<i>L'economia social</i>	138
	<i>Les cooperatives</i>	140
	<i>Les cooperatives resisteixen més en períodes de crisi</i>	144
14.	Entenen les crisis econòmiques	147
	<i>Què és una crisi econòmica</i>	147
	<i>Causes de les crisis econòmiques</i>	149
	<i>Cobdícia, histèria i pànic</i>	153
	<i>La bombolla del bitcoin</i>	154
	<i>Què passa durant una crisi econòmica i quina és la sortida</i>	157
15.	Sortint reforçats de la crisi	161
	<i>Com aconseguir que una crisi sigui menys profunda i més curta</i>	161
	<i>Idees i empreses que sorgeixen durant les crisis</i>	166
	<i>La teoria de l'opinió contrària</i>	168
	<i>Preparar-se amb mesures de prevenció per quan arribi la propera crisi</i>	169
16.	El món que ve	171
	<i>La Xina ja s'ha despertat</i>	171
	<i>L'Índia s'està despertant</i>	175
	<i>I Europa?</i>	177
17.	El futur que volem	181
	<i>Millors persones</i>	182
	<i>Millors organitzacions</i>	185
	<i>Millors països</i>	186
	<i>Un món millor</i>	187

L'OBJECTIU DE L'ECONOMIA

*Hi ha dos tipus d'economistes: els que treballen
per fer més rics els rics i els que treballem per
fer menys pobres els pobres.*

JOSÉ LUIS SAMPEDRO (1917-2013),

ECONOMISTA I HUMANISTA

BENESTAR GLOBAL

L'objectiu de la política econòmica és la millora del benestar global, és a dir, el benestar de la població i del planeta. En paraules d'Aino-Kaisa Pekonen, ministra d'Afers Socials i Sanitat de Finlàndia: «L'economia del benestar posa l'accent en la interrelació entre creixement econòmic i benestar de la població. Calen tots dos, i un reforça l'altre». Això vol dir que cal que hi hagi activitat econòmica, a fi que la població tingui ocupació de qualitat i accés a l'educació, la sanitat, l'habitatge i els serveis socials, i tot ho hem de fer vetllant per la sostenibilitat del planeta.

Quan parlem d'activitat econòmica, normalment utilitzem l'indicador del Producte Interior Brut (PIB), que representa la suma del que fem entre tots. Si dividim el PIB pel nombre d'habitants, tenim el PIB per càpita (la renda per càpita), que permet veure el nivell de riquesa d'un país. A la figura 1.1 podem veure el PIB per càpita de diversos països, i s'hi ha inclòs la dada de Catalunya.

D'aquestes dades es desprèn que Espanya, i Catalunya, són al grup dels més rics, amb uns trenta països per davant i cent setanta països per darrere.

Però utilitzar la dada del PIB per si sola no és una mesura completa del benestar, ja que no té en compte factors molt rellevants, com ara qüestions socials, l'economia submergida, el treball voluntari o el nivell de desigualtat. Cal complementar-la amb altres indicadors, com l'Índex de Progrés Social (IPS). Aquest índex mesura de 0 a 100 el benestar independentment del desenvolupament econòmic, i recull aspectes com:

- Les necessitats humanes bàsiques: mortalitat, nutrició, qualitat de l'aigua, habitatge, calefacció, seguretat, accidents de trànsit...
- Els fonaments del benestar: educació, fracàs escolar, accés a banda ampla, internet, esperança de vida, morts prematures per càncer o atac de cor, qualitat de l'aire...
- Les oportunitats: confiança en el sistema polític i legal, en el govern i en la policia, llibertat personal, nivell de corrupció, tolerància, educació universitària...

L'OBJECTIU DE L'ECONOMIA

FIGURA 1.1. Rànquing de PIB per càpita (renda per càpita) del 2019 en dòlars EUA (a preus corrents).

1	Luxemburg	115.200
2	Suïssa	85.160
3	Noruega	82.770
4	Islàndia	79.270
5	Irlanda	77.160
6	Qatar	72.680
7	Estats Units	65.060
8	Singapur	62.980
9	Dinamarca	62.040
10	Austràlia	57.200
11	Suècia	54.140
12	Països Baixos	54.130
13	Àustria	52.470
14	San Marino	51.030
15	Finlàndia	50.880
16	Alemanya	49.690
17	Canadà	48.600
18	Bèlgica	47.530
19	França	43.500
20	Emirats Àrabs Units	42.380
21	Regne Unit	42.040
22	Nova Zelanda	42.010
23	Israel	41.560
24	Japó	41.420
25	Bahames	35.860
26	Itàlia	34.780
27	Brunei	34.560
28	Catalunya	33.890
29	Corea del Sud	32.770
30	Kuwait	32.740
31	Espanya	31.910
...		
195	Sudan del Sud	224

Font: FMI i Idescat (dada de Catalunya).

Els països que surten més valorats són els nòrdics i els anglosaxons (vegeu figura 1.2).

FIGURA 1.2. Rànquing de l'Índex de Progrés Social dels 18 primers països (dades del 2019).

Rànquing	País	Índex de progrés social
1	Noruega	90,95
2	Dinamarca	90,09
3	Suïssa	89,89
4	Finlàndia	89,56
5	Suècia	89,45
6	Islàndia	89,29
7	Nova Zelanda	88,93
8	Alemanya	88,84
9	Canadà	88,81
10	Japó	88,34
11	Països Baixos	88,31
12	Austràlia	88,02
13	Regne Unit	87,98
14	Irlanda	87,97
15	França	87,79
16	Luxemburg	87,66
17	Espanya	87,47
18	Portugal	87,12

Font: Social Progress Imperative, 2019.

La figura 1.2 mostra que el 2019 Espanya figurava en la posició 17 d'un total de 149 països del món.

La Unió Europea també calcula aquest índex per a cadascuna de les seves regions. D'acord amb les dades del darrer informe de l'Eurostat (2016), d'un total de 272 re-

gions, Catalunya era la regió 68 en termes de PIB per càpita i la 163 en Índex de Progrés Social. Dins d'Espanya, Catalunya és la quarta regió en termes de PIB, però baixa fins a la dotzena posició en Índex de Progrés Social (vegeu figura 1.3). A les illes Balears passa el mateix: són regions riques en termes de PIB, però aquest nivell de riquesa no es materialitza en benestar per a la població.

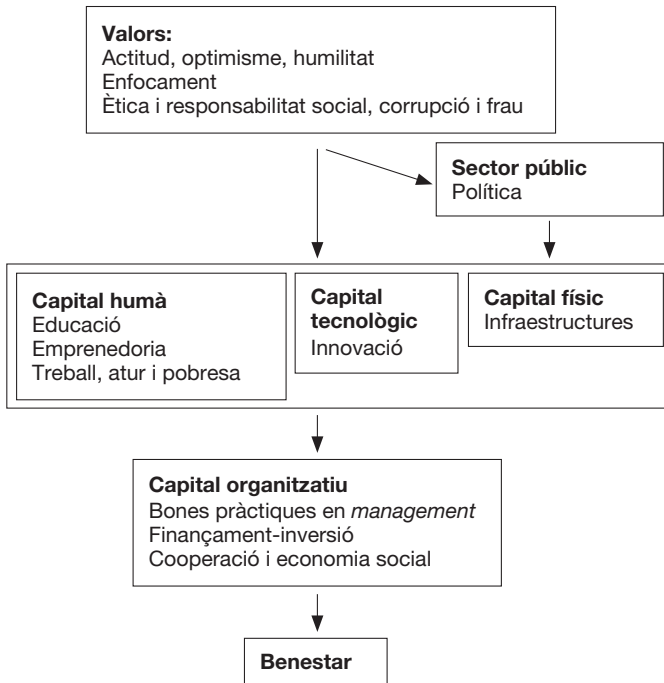
FIGURA 1.3. Posició de les disset comunitats autònomes espanyoles en termes de PIB per càpita i Índex de Progrés Social.

Regió	PIB per càpita	Índex de Progrés Social
País Basc	1	2
Madrid	2	1
Navarra	3	3
Catalunya	4	12
La Rioja	5	8
Aragó	6	6
Illes Balears	7	16
Castella i Lleó	8	5
Cantàbria	9	4
Astúries	10	7
Galícia	11	10
País Valencià	12	9
Canàries	13	13
Múrcia	14	11
Castella-la Manxa	15	15
Andalusia	16	17
Extremadura	17	14

Font: Angusto, J. (2018), basat en dades del 2016 de l'INE i Eurostat, recollits per la Fundació Catalunya Europa.

Per entendre els possibles motius d'aquest problema, pot ser d'utilitat saber quins són els motors del benestar; sens dubte, la generació de riquesa econòmica és un inductor del benestar, però n'hi ha d'altres. D'acord amb la figura 1.4, els principals inductors que incideixen en el benestar són els valors que caracteritzen la població, que juntament amb el sector públic condicionen els princi-

FIGURA 1.4. Principals inductors que incideixen en el benestar de la població d'un territori.

Font: Elaboració pròpia basada en els informes del CAREC (Consell Assessor per a la Reactivació i el Creixement).

pals capitals amb què comptem (humà, tecnològic, físic i organitzatiu). Aquests capitals i la seva interacció influeixen en la capacitat de generar benestar de la població.

Hi ha regions que tenen una gran capacitat per generar activitat econòmica com a conseqüència de fortaleses importants, com ara una bona localització, el clima, la qualitat de vida, el talent, la internacionalització, la diversificació industrial, però aquesta realitat no es reflecteix suficientment en el seu nivell de benestar. És com si anéssim a buscar aigua a la font amb una galleda que té forats. Encara que omplim la galleda, si hi ha forats, perdrem molta aigua. Cal analitzar-ho bé per identificar-ne les causes. Són possibles forats qüestions com la desigualtat, el dèficit fiscal o la mala gestió pública. Si identifiquem els forats, podem intentar posar-hi remei.

En els capítols següents analitzarem els principals motors del benestar. També identificarem bones pràctiques que poden contribuir a millorar la situació actual i futura.